

A BOHEMIA FOLYÓIRAT
2019. ÁPRILIS–2020. MÁRCIUSI SZÁMÁNAK MELLÉKLETE

BETELJESÜLT ÁLMOK (?)

Interjú Lucie Orbókkal

Kedves Lucie, utoljára néhány éve beszélgettünk hosszabban, az után, hogy átvetted a Cseh Centrum igazgatói munkakörét.* Mostani beszélgetésünkhez viszont a búcsúzás adja az alkalmat, mert időközben lejárt a megbízatásod. Amit mi nagyon sajnálunk. Milyen érzéssel fejezed be a munkádat?

Azzal az érzéssel, hogy mindez egyértelműen megérte, és hogy életre szóló lehetőséget kaptam arra, hogy ilyen csodálatos alkotó munkában, ráadásul a körülöttem levő emberek egész egyszerűen fantasztikus csapatával próbálhattam ki magam. Amíg egy színházban az ember két-három hónapig rendezi az előadást, majd lezajlik a premier és már megy is tovább egy házzal, addig itt, a budapesti Cseh Centrumban öt évem volt arra, hogy lassanként befolyásoljam és változtassam a magyarok viszonyát a cseh kultúrához. Éppen ezért nehezebb is az elválás, mert hát öt év mégiscsak egészen más, mint két hónap. Úgy gondolom, hogy ez alatt az időszak alatt, itt a Cseh Centrumban kialakítottunk egy nagy családot, amelybe természetesen a Bohemia tagságát is beleszámítom, vagyis Ti is oszthatatlan részei voltatok a rendezvényeinknek, és ezért hatalmas köszönet jár nektek. Ettől a szélesebb értelemben vett családtól, amelyet a cseh kultúra iránti érdeklődés köt össze, valóban nehéz elbúcsúzni. Mindazonáltal rögtön hozzá kell tennem, hogy ez a távozás mégsem jelent búcsút, és biztos vagyok abban, hogy más formában továbbra is fogunk találkozni.

Azt az öt évet, amit itt töltöttél, mi, Bohemiások és bohemisták a páratlan szabadság és a rendkívül ötletes kulturális, közösségi programok időszakaként éltük meg. Gondolom, a színházi múltad is hozzájárult ahhoz, hogy ilyen kitűnő, szórakoztató programötletekkel álltál elő. Úgy érzed, hogy sikerült mindent megvalósítanod, amit eltervezteél?

Biztosan lehet olyan dolgokat találni, amelyek befejezetlenek, vagy különböző okokból meg sem valósultak. Mint például az az elképzelés, amelyet még a tavalyi szezonban terveztem, és amolyan „fonák tehetségkutató show” lett volna zenészek és énekesek számára, s amely a csodálatos cseh zenész, Karel Kryl nevét viselte volna. A legjobb „protest song” versenye a Bársonyos forradalom harmincadik évfordulójának ünnepe idején jutott volna a tetőpontjára, de egyszer csak tudatosult bennünk, hogy nekünk is megvannak a saját – személyi, pénzügyi és egészségi – korlátaink. Végül is azt gondolom, semmi baj nem lesz, ha ez a projekt, mondjuk tíz év múlva valósul majd meg, esetleg a negyvenedik évfordulóra. Miért is ne? Vagy például rettentően bánt engem, hogy nem volt kapacitásunk folytatni a Jelen című lapunkat, főleg, mivel szeretem az újságírói és a szerkesztőségi munkát, és kellő inspirációnk is volt hozzá, de a mi csapatunkban és a mi létszámunkkal – amennyiben rendszeresen akartuk volna folytatni – folyton csak erre kellett volna összpontosítanunk. Így aztán végül is el kellett döntenünk, hogy mi a prioritás, mi élvez elsőbbséget. És ezek természetesen a kulturális akciók és a fesztiválok voltak.

„Csekkold fesztivál” – A cseh színház legjavából; Cseh Filmkarnevál; gyerekkönyvkiadás és programok gyerekek számára; közös hokimeccs-nézés; sörversenyekkel tűzdelt vidám közösségi programok; „Nem csak Kisvakond” és „Nem csak Hrabal” standok a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon – hogy csak néhányat említsünk az általatok kitalált és megvalósított programok közül. Melyik rendezvényt tartod a legsikeresebbnek?

Ez olyan kérdés, mint hogy a gyerekeid közül melyiket szereted a legjobban. :) Úgy gondolom, hogy a rendezvényeink mindegyike egészen egyedi volt, és ebből adódott a sikere vagy a sikertelensége is. Én alapvetően sikeresnek tekintem azt, ha egy új rendezvényt sikerült a következő években is megismételni, és alaposan „beírni” azt a pártfogóink, pártolóink tudatába. Azt például, hogy a mi publikumunk már valamelyest számol azzal, hogy februárban Filmkarnevál lesz, vagy márciusban az Irodalom Éjszakája, ezt figyelik és örülnek neki. Most februárban Gál Róbert kollégámmal nyitottuk meg a Filmkarnevált, és éppen ott éreztem szükségét annak, hogy ne arról beszéljek, milyenek is lesznek a filmek, hanem arról, hogy milyen csodálatosak Budapesten a nézők. Sok előadásra már napokkal korábban elfogytak a jegyek, és nem hiszem, hogy ez csak a dramaturgia kérdése lenne, no meg azé, hogy milyen filmeket választottunk ki, hanem azért alakult így, mert a közönségünk már várta a rendezvényt és örült neki. De ez csak egy példa a sok közül.

Ugyanígy fontosnak tartom, hogy a Cseh Centrum mellett sikerült világra hoznunk a Csirimójo Kiadót, amelyet volt kolléganőm, Flóra Peťovská vezet. Hosszú ideje hiányzott nekünk itt Magyarországon a gyerekkönyvkiadás területéről a bátorság a kortárs, tartalmában és kivitelezésében is minőségi cseh alkotások kiadására. A nagy és ismert kiadó házak számára ez egyszerűen kockázatos, vagy túlságosan alternatív vállalkozás lenne. Egy új kiadó alapítása volt az egyetlen lehetőség arra, hogy ezen a helyzeten változtassunk. A Cseh Centrum, mondjuk így, hogy afféle inkubátorként működött, amely kialakította a fejlődés feltételeit az újonnan alapított kiadónak, ugyanakkor neki köszönhetően lehetett népszerűsíteni a valóban szép és minőségi gyerekkönyveket. A kiadó most már a saját lábain áll, a könyvkiállításon már saját standot készítenek elő, ahol ismét csodálatos könyvek mutatkoznak majd be: Alena Mornštajnová „Hana” című prózája, vagy a képzőművészeti szöveg kidolgozott „Hogyan alszanak az állatok” című könyv. Szívből ajánlom mindenkinek.

A programok közül külön ki kell emelnünk a Y.EAST alternatív színházi fesztivált, mint saját kezdeményezésedet. Melyik típusú programra vagy a legbüszkébb?

A Y.EAST határozottan szívből induló elképzelés volt, mert egyrészt nemcsak a cseh kultúráról volt szó, hanem egy nemzetközi projektről. Általánosságban úgy gondolom, az tette ismertté, hogy erősen kiálltam érte az EUNIC szervezetében (az Európai Unió tagállamainak kulturális intézeti hálózatát tömörítő nemzetközi

szervezet). Végeredményben az Irodalom Éjszakája volt az egyik olyan projekt, amelyről tudtam, hogy ha Budapestre jövök, akkor ez lesz az első, amelyet betervezek és megszervezek. Így is történt, és márciusban már az ötödik évfolyam zajlik majd le, ráadásul már két városban – Budapesten és Debrecenben. Az Irodalom Éjszakáján rendszerint húsznál is több ország vesz részt, és nagy öröm figyelemmel kísérni ezt a sokféleséget. Ráadásul a rendezvény fölött maga a budapesti főpolgármester vállalta a védnökséget.

Van olyan program, amit ma már nem szerveznél meg?

Leginkább talán a már említett Y.EAST fesztivál ilyen. Éppen azért, mert ez egy szívből jövő dolog volt, az ember nem veszi észre a figyelmeztető jeleket, hogy valami nem úgy működik, ahogy kellene, és csak tör előre fejtellenül. Az egykori rakétabázis Zsámbékon, ahol a fesztivál zajlott, az a hely, ahol 2011-ben próbáltam a számomra kulcsfontosságú Zhanobení (Meggyalázás) című rendezésemet és ahol megismertem Áront, a férjemet. Már akkor megvolt az az elképzelésem, hogy ez a hely megfelelő egy nem hagyományos típusú családi fesztivál számára, amely a kultúrán kívül magának a helyszínnek az élményét is nyújtja. Ideális hely volt, nem messze Budapesttől, sokéves színházi hagyománnyal, ahol erősen érvényesül a hely szelleme. Három évadot létre tudtunk hozni, de már a harmadiknál sejtettük, hogy ez nem fog tovább menni, s a csapat minden tagjának minden erejét igénybe vette. Ezen az indokon néhányan túltették volna magukat, de emellett a fő oknak mindenekelőtt azt tartom, hogy nem kaptunk elegendő támogatást a helyi, zsámbéki szervezet oldaláról, és a bázis sorsa folyton a levegőben lógott, a munka feltételei pedig egyfolytában nehezebbek és nehezebbek lettek. Végül is rossz viszonyban váltunk el a terület üzemeltetőjének megbízottjától, a bírósági utójátékról nem is beszélve. Máig azt gondolom, nagy kár, hogy pár emberen, akik semmi mást nem látnak, csak a hasznót, a kultúrát és annak küldetését pedig egyáltalán fel sem fogják, hajótörést szenvedhet egy reményteljes nemzetközi projekt, amely a hosszú időre szóló tervével meghozta volna a hely számára is az ismertséget, és ide csábította volna a külföldi turistákat is. Nekem persze ez nagy tanulság a jövőre nézve, és biztos vagyok abban, hogy legközelebb olyan projektekbe fektetem majd az energiáimat, amelyekben igazi partnerekkel találkozom, akiknek ugyanazok a céljaik, és hasonlóan lelkesednek az ügy iránt. Csak az a kérdés, hogy mikor és hol lesz ez. :)

Az alatt az öt év alatt, amíg te voltál az igazgató, a cseh–magyar kulturális kapcsolatok hihetetlen mértékben fejlődtek. És eljutottak olyan fiatal emberekhez is, akik azelőtt nem érdeklődtek a cseh kultúra iránt. Mít gondolsz, milyen mértékben sikerült hozzájárulnod, hozzájárulnotok a cseh kultúra magyarországi népszerűsítéséhez, a két kultúra közötti kapcsolatokhoz?

Köszönöm a dicséretet, de ez egyértelműen az egész csapatot illeti – kollégáimat, Robit, Annát és Flórát, valamennyi belső munkatársat, gyakornokot és a nyelvtanfo-

lyamok lektorait is, akikkel együtt teljesítettük be öt év alatt azt a víziót, amely nemcsak a Menzel–Hrabal–sör szentháromságra irányul, hanem elsősorban a minden műfajú kortárs cseh alkotások propagálására. És az olyan nemzetközi projektek létrehozására, mint amilyen például a már említett Irodalom Éjszakája, amelyeknek köszönhetően megnövekedett média-érdeklődést könyvelhettünk el, ami gondolom, segített megszólítani azokat a nézőket is, akik addig a Cseh Centrumról nem is hallottak. És ez valóban nagy örömet szerez nekem. Nem tudok nem megemlékezni a cseh tanfolyamokról, amelyeket Szorcsik Anna kollégánóm fáradhatatlanul szervezett, és így ebben a pillanatban évente körülbelül 180 diákot köszönthetünk a tanfolyamainkon. A hallgatók érdeklődése állandó és ugyanúgy, mint a Bohemia Baráti Kör tagjai, ők is részei a szélesebb családuknak. Úgy gondolom, hogy a cseh–magyar kulturális kapcsolatok mindig erősek voltak, és így határozottan volt mihez kötődniük. Az én vezetésem alatt csupán az érdeklődés fő iránya toldott el másfelé, és nagyon kíváncsi vagyok, hogy milyen lesz a további fejlődés az új igazgató vagy igazgatónő fellépésével.

Öt éve is kérdeztelek a magánéletről, és nagyon kedvesen válaszoltál rá. Nem állhatom meg, hogy meg ne kérdezzek újra: mi a terved, tervek magyar férjeddél? Maradtok Magyarországon vagy Csehországba költöztök? Mi lesz a következő munkaköröd?

Egyáltalán semmi. :) Ma már nagyjából nyilvános titok, hogy a férjemmel Erdélybe költözünk, oda, ahonnan ő származik. A magyar fővárosban eltöltött öt év után mindketten nyugalomra, tiszta levegőre és a természetre vágyunk, így megszereztünk magunknak egy százhusz éves gerenda-házat egy olyan faluban, amelynek hivatalosan csak egy (!) lakosa van. Mindazonáltal közel van Csíkszereda városához, ahol magyar színház is van, vagyis a kultúrától nem leszünk megfosztva, és feltételezem, hogy természetes úton valahogy újra visszakérülünk majd a színházhoz. A hazautazás Erdélyből Csehországba azonban éppenséggel bonyolultabb lesz, így többször is megállunk majd Budapesten. És nem csupán a Cseh Centrum rendezvényeire jövünk. Csodálatos lesz visszatérni és újra egyszerű látogatónak lenni.

Ha távoztok Magyarországról, milyen személyes benyomásaid maradnak hátra Budapestről és az országról?

Magyarország és Budapest természetesen erősen beírták magukat az életembe, és amikor visszatérek ide, azt érzem majd folyamatosan, hogy ismert és hozzám közel álló környezetben vagyok. Megvannak a kedvenc helyeim, értékelem a változatos kultúrát és a kitűnő gasztronómiát. Mindazonáltal Áronnal mindketten úgy éreztük, hogy nem akarunk továbbra is Magyarországon maradni, és ennek több oka is van. Határozott szerepet játszik ebben a politika alakulása is, amellyel nem tudunk azonosulni, továbbá a munkalehetőségek is. Magyarországon mind a ketten külföldiek vagyunk, még akkor is, ha a férjem nemzetisége magyar. Erdély és Magyarország

között elég nagyok a különbségek, és hozzánk, mindkettőnkhez éppen az erdélyi mentalitás áll közelebb, amelyben egyébként sok hasonlóságot találni a cseh lelki alkattal. És az a tény is szerepet játszott, hogy Magyarországtól eltérően ott sok a domb és a hegy, és télen a hó, amit imádom. Nem beszélve a csodálatos természetről, a csendről és a tiszta levegőről.

Milyen nagy személyes terveid vannak a jövőre?

A fő céloom most a pihenés. Legalább fél évig. De higgyétek el nekem, hogy ez nagyobb kihívás, mint kigondolni és megvalósítani egy fesztivált, mivel én egyszerűen nem vagyok képes csak úgy leülni és pihenni. De úgy gondolom, hogy ez alatt az öt év alatt kiadtam magamból a maximumot, amit csak tudtam, és ennek természetesen negatív hatása is van az egészségemre. Így aztán előírtam magamnak egy alapos pihenést, a test és a szellem regenerálását annak érdekében, hogy az élet következő szakaszaiban ismét kellő ötletem, elszántságom és energiám legyen. Nagyon fontos figyelni arra, hogy az ember ne égjen ki, és ezért azt gondolom, hogy ennek az öt évenkénti igazgató-váltásnak igenis megvan a maga értelme. Mert ez az öt év ugyan csodálatos volt, de aggódom, hogy a további évekhez hiányozna az energiám és talán a motivációm is. Ahogy mondani szokták: a legjobbkor kell abbahagyni! Vagyis a munkára ebben a pillanatban nem is gondolok, csakis kizárólag saját magamra és a családomra összpontosítok, és örülök a hosszú utazásnak Dél-Amerikában. De biztosan eljön majd az a pillanat, amikor visszatérek a munkához, például már csak azáltal is, hogy ősszel meg kell majd írni a pályázatot a Csekkold Színházi Fesztivál következő évfolyamához, melynek ötödik évada a reményeink szerint 2021-ben lesz.

Mit üzennél az utódodnak, azaz a Cseh Centrum következő igazgatójának?

Azt, hogy élje át ugyanezt, mivel az idő rettentő gyorsan múlik, észre sem venni, és máris vége van. És azt is üzenném, hogy a Cseh Centrum körül olyan emberek vannak, akikben mindig meg lehet bízni, és akikkel öröm együtt dolgozni. És természetesen ott az a csodálatos publikum is, amely éhezik a cseh kultúrára, és várja az újabb tápláló adagokat.

Nem irigylem az utánad következő igazgatót, mert ittléted alatt nagyon magasra tettéd a léceket. Az általad kitalált és megvalósított programok közül melyik az, amelyiket szeretnéd, ha a következő igazgató is feltétlenül megtartana?

Saját tapasztalatból tudom, hogy nincs semmi rosszabb annál, mint amikor valaki arra kap megbízást, hogy ezt és ezt meg kell őrizni vagy meg kell valósítani. Úgyhogy az legyen inkább az új igazgató vagy igazgatónő döntése, hogy a projektek közül melyiket tartja életképesnek és melyik áll közel hozzá. Természetesen őszintén remélem, hogy az olyan hagyományos rendezvényeknek, mint amilyen például a Cseh Filmkarnevál vagy a Csekkold! Színházi Fesztivál továbbra is meglesz a helyük

Budapest kulturális térképén. Mint ahogy az Irodalom Éjszakájának is. De egyúttal nagy örömmel várom azt is, hogy az új igazgató vagy igazgatónő milyen programokkal és ötletekkel érkezik, és hogy milyen út vár a Cseh Centrumra a következő öt évben.

Végezetül mit üzennél búcsúzóul a Bohemia Baráti Kör tagjainak?

Elsősorban köszönöm az együttműködést a Bohemia Baráti Körnek, valamint az akcióinkat szüntelenül támogató propagandát is. Mély csodálatomat fejezem ki azért, hogy mennyi programot szerveztek a közösségekre alapozva. Az önálló újság megjelenítésétől kezdve a farsangi bálokon át a sok-sok csehországi kirándulásig és vízitúráig. Feltételezem, hogy a tagjaitok közül sokan jobban ismerik a Cseh Köztársaságot, mint én. Azt kívánom nektek, hogy ugyanilyen aktívak és életerősek legyetek ezután is, és hogy továbbra is élveztétek a Cseh Nagykövetség és a Cseh Centrum támogatását.** Hiszem, hogy soraitok továbbra is bővülnek és a cseh kultúra barátai – a ti egyaránt örömteli munkátoknak is köszönhetően – egyre többen és többen lesznek.

Kedves Lucie, olvasóink nevében köszönöm az interjút és sok sikert kívánok a Bohemia Baráti Kör nevében mind a későbbi munkádban, mind pedig a magánéletedben! Bízunk benne, hogy gyakran találkozunk még ezután is.

Az interjút készítette és fordította: Polgár László, 2020

* A bemutatkozó interjú megjelent: BOHEMIA folyóirat, 2015. április–2016. március, XXIII. évf. 1–4. szám, 33–35. oldal.

** Külön is köszönjük Luciének, hogy két nagy sikerű könyvbemutatónk is helyet adott: 2016. március 1-jén **Kokes János: Magyar emlékek Csehországban**, 2017. február 9-én **Tomáš Mazal: Szalám a Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában**. Nem feledett visszautalni korábbi kezdeményezéseinkre sem (Cseh ételek, 2015 és Švejk unokája. Kortárs cseh drámák, 2008), amikor hasonló témák szerepeltek a programjában, akár cseh nyelviségétől volt szó, akár újabb cseh kortárs drámák megjelenéséről. – *A szerk.*

LUCIE ORBÓK ÉS FÉRJE, ORBÓK ÁRON A 2020. JANUÁR 23-I BÚCSÚBULIN

A BOHEMIA FOLYÓIRAT
2019. ÁPRILIS–2020. MÁRCIUSI SZÁMÁNAK MELLÉKLETE

SPLNĚNÉ SNY (?)

Rozhovor s Lucií Orbók

Milá Lucie, naposled jsme si povídali před několika lety, poté, co jsi převzala funkci ředitelky Českého centra. Ale náš nynější rozhovor se koná u příležitosti loučení, protože mezitím skončilo tvé pověření, což je nám velmi líto. S jakým pocitem končíš své působení?

S pocitem, že to všechno jednoznačně stálo za to a že jsem dostala životní příležitost vyzkoušet si tuhle skvělou a tvůrčí práci, navíc s naprosto báječným týmem lidí okolo. Zatímco v divadle člověk dva tři měsíce diriguje inscenaci, odehraje se premiéra a jde se zase o dům dál, tady v Českém centru Budapešť jsem mohla těch pět pomalu proměňovat a ovlivňovat vztah Maďarů k české kultuře. O to těžší bylo samozřejmě odcházení, protože přece jen 5 let je něco jiného než dva měsíce. Za tu dobu jsme myslím kolem Českého centra vytvořili takovou velkou rodinu, do které členy Bohemie samozřejmě počítám, neb jste byli nedílnou součástí našich akcí a za to vám patří obrovský dík. A s takovou širší rodinnou, kterou poji dohromady zájem o českou kulturu, se loučí opravdu těžko. Nicméně záhy musíme dodat, že odcházení neznamená loučení a myslím, že se v jiných podobách budeme potkávat nadále.

Těch pět let, které jsi tady strávila, jsme my – členové Bohemie a bohemisté – prožili jako dobu mimořádně nápaditých kulturních a společenských akcí. Myslím, že i tvoje divadelní minulost přispěla k tomu, že jsi přišla s tak výbornými, zábavnými nápady k programům. Myslíš, že jsi uskutečnila všechno, co jsi měla v plánu?

Určitě by se našly věci, které nebyly dokončeny nebo nebyly z různých důvodů realizovány. Jako třeba projekt, který jsem naplánovala ještě na loňskou sezónu, což měla být taková „talent show naruby“ – veřejná soutěž pro muzikanty a zpěváky, nesoucí jméno úžasného českého hudebníka Karla Kryla. Soutěž o nejlepší „protest song“ měla vyvrcholit spolu s oslavami 30 let od Sametové revoluce, ale v určité chvíli jsme si uvědomili, že i my máme své hranice – personální, finanční i zdravotní. Nakonec si myslím, že se nic nestane, když ten projekt proběhne třeba za deset let, a to k výročí čtyřicátému. Proč ne. Nebo mě třeba mrzí, že nebyla kapacita na to pokračovat v novinách Jelen, protože novinářskou a redakční práci miluju a inspirace jsme měli dostatek, ale v našem týmu a s naším rozpočtem – pokud bychom to chtěli dělat pořádně – bychom se museli důsledně věnovat jen a jen tomu. Takže nakonec to bylo vždy o tom se rozhodnout, co má prioritu. A to byly samozřejmě kulturní akce a festivaly.

„Festival Csekkold“ – To nejlepší z českého divadla, Český filmový karneval, vydávání knih a programy pro děti, společné fandění u hokejového zápasu, veselé společenské programy s pivními soutěžemi, stánky na Mezinárodním knižním veletrhu v Budapešti pod názvem „Nejen krteček“ a „Nejen Hrabal“ – abychom zmínili jen některé z vašich nápaditých a uskutečněných aktivit. Která akce měla podle tvého mínění největší úspěch?

Bohemia
PŘÁTELSKÝ KNIH → ← BABĚTI DŮR

To je podobné jako otázka, které ze svých dětí máte nejraději :) Myslím, že každá z těch akcí byla zcela jedinečná. A od toho se odvíjí její úspěch nebo neúspěch. Já za úspěch v zásadě považuji to, pokud se podařilo novou akci opakovat i v dalších letech a tak ji v podstatě „zapsat“ do myslí našich příznivců. To, že naše publikum už tak nějak počítá s tím, že v únoru bude Filmový festival nebo v březnu Noc literatury, že to vedou v patrnosti a těší se. Teď v únoru jsme zahajovali s kolegou Robertem Gálem filmový festival a právě tam jsem měla potřebu mluvit ne o tom, že jaké jsou české filmy, ale o tom, jak úžasní jsou v Budapešti diváci. Lístky na mnohé projekce byly vyprodány pár dní předem a nemyslím si, že je to jen otázka dramaturgie a toho, jaké filmy jsme vybrali, ale právě toho, že naše publikum už na akci čeká a těší se. To je jeden příklad za všechny. Stejně tak považuju za důležité, že se vedle Českého centra povedlo přivést na svět nakladatelství Csirimojó, které vede bývalá kolegyně Flóra Peťovská. Dlouho nám tady v Maďarsku v oblasti dětské literatury chyběla odvaha vydávat současnou, obsahově i výtvarně kvalitní českou tvorbu. Pro velké a zavedené nakladatelské domy to bylo zkrátka moc riskantní nebo příliš alternativní. Založit nakladatelství byla jedna z možností, jak tu situaci změnit. České centrum fungovalo řekněme jakožto takový inkubátor, který nově vzniklému subjektu vytvořilo podmínky pro rozvoj a zároveň díky němu mohlo propagovat skutečně krásné a kvalitní dětské knihy. Teď už nakladatelství stojí na vlastních nohách a na knižní veletrh chystá svůj stánek, kde budou představeny opět nádherné knihy – próza Aleny Mornštajnové „Hana“ nebo výtvarně krásně zpracovanou knihu „Jak zvířata spí“. Všem srdečně doporučuji.

Z programů zvlášť vyniká alternativní divadelní festival Y.EAST, a to jako tvoje osobní iniciativa. Na který program jsi nejvíc pyšná?

Y.EAST byl rozhodně srdeční projekt, protože to jednak nebylo jen o české kultuře, ale jednalo se o mezinárodní projekt. Obecně jsem myslím vešla v známost tím, že jsem se velmi angažovala v mezinárodních projektech a v síti EUNIC (síť zahraničních kulturních institutů). Koneckonců Noc literatury byla jeden z projektů z projektů, o kterém jsem věděla, že jakmile přijedu do Budapešti, bude to první, co navrhnu a prosadím. Stalo se a letos tak proběhne už pátý ročník, a to hned ve dvou městech – v Budapešti a v Debrecíně. Obvykle se Noci literatury účastní přes dvacet zemí a tu kulturní rozmanitost je radost sledovat. Navíc když nad projektem převzal záštitu sám starosta města Budapešti.

Existuje takový program, který bys dnes už neorganizovala?

Nejspíš již zmíněný Y.EAST festival. Právě proto, že to byla srdeční záležitost, tak člověk nevidí varovné signály, že něco nefunguje, jak by mělo a bezhlavě se žene dopředu. Bývalá raketová základna v Zsámbéku, kde se festival konal, je místo, kde jsem v roce 2011 nastudovala pro mne klíčovou inscenaci Zhanobení a kde jsem poznala svého manžela Árona. Už tehdy jsem měla tu vizi, že je to místo pro

nekomerční typ rodinného festivalu, který vedle kulturní přinese i zážitek z místa samotného. Bylo to ideální místo kousek od Budapešti, s dlouholetou divadelní tradicí a silným genius loci. Dokázali jsme realizovat tři ročníky, ale už při tom třetím jsme tušili, že to dál nepůjde a proběhl s vypětím všech sil všech členů týmu. Těch příčin by se našlo několik, ale za tu hlavní považuju především to, že jsme nenašli dostatečnou podporu ze strany místních zřáběckých organizací a že osud základny ležel pořád tak trochu ve vzduchu a podmínky práce byly neustále těžší a těžší. Nakonec jsme se rozešli ve zlém s pověřeným provozovatelem prostoru, o soudní dohře ani nemluvě. Dodnes si myslím, že je škoda, že na pár lidech, kteří nevidí nic jiného než zisk a kulturu i jejímu poslání obecně nerozumí, dokáže ztroskotat nadějný mezinárodní projekt, který by v dlouhodobém plánu přinesl povědomí o místě a přilákal i zahraniční turisty. Pro mě to ovšem bylo velké poučení do budoucna a věřím, že příště svoji energii vložím do projektu se skutečnými partnery, kteří mají stejné cíle i nadšení pro věc. Otázkou jen zůstává, kdy a kde to bude :)

Během těch pěti let, kdy jsi byla ředitelkou Českého centra, se česko-maďarské kulturní vztahy rozvíjely neuvěřitelným tempem a přilákaly i mladé lidi, kteří dříve neměli o českou kulturu zájem. Do jaké míry se podle tebe podařilo přispět k rozšíření české kultury v Maďarsku a česko-maďarských kulturních vztahů?

Za tu chválu děkuji, ale určitě patří celému týmu – kolegům Robertovi, Anně a Flóře, všem externistům, stážistům a také lektorům jazykových kurzů, se kterými jsme po pět let společně naplňovali onu vizi, zaměřenou nejen na svatou trojici Menzel – Hrabal – pivo, ale především na propagaci současné české tvorby napříč žánry. Soustředili jsme se také na vytváření mezinárodních projektů jako například již zmíněná Noc literatury, díky čemuž jsme zaznamenali zvýšený zájem médií, což myslím pomohlo oslovit i ty diváky, kteří dosud o Českém centru neslyšeli. A z toho mám opravdu velkou radost. A nemůžu zapomenout na kurzy českého jazyka, které kolegyně Anna Szorcik neúnnavně organizovala a v tuto chvíli ročně přivítáme na našich kurzech okolo 180 studentů. Zájem studentů je stabilní a stejně jako spolek Bohemia vnímáme zúčastníky kurzů za součást naší širší rodiny. Myslím, že česko-maďarské kulturní vztahy byly vždy silné a určitě bylo na co navazovat. Za mého vedení se jen přesunulo těžiště zájmu jiným směrem a jsem velmi zvědavá, jaký bude další vývoj spolu s nástupem nového ředitele nebo ředitelky.

Před pěti lety jsem se tě ptal na tvůj soukromý život a ty jsi, velmi mile odpověděla na otázky. Nedá mi to, abych se znovu nezeptal: Co máš/máte v plánu s tvým maďarským manželem? Zůstanete v Maďarsku nebo se přestěhujete do Česka? Co bude tvoje následující práce?

Ani jedno :) Už je to skoro veřejným tajemstvím, že se s manželem stěhujeme do Sedmihradsko, odkud on pochází. Po pěti let v hlavním městě toužíme oba po klidu,

čistém vzduchu a přírodě, a tak jsme si pořídili stodvacet let starou roubenku ve vesnici, která má oficiálně 1 obyvatele. Nicméně poblíž je město Csíkszereda i s maďarským divadlem, takže o kulturu ochuzeni nebudeme a předpokládám, že se zase tak nějak přirozeně dostaneme k divadlu. Cestování domů ze Sedmihradská do Čech bude sice o něco složitější, ale o to více bude zastávek v Budapešti. A nejen na akcích Českého centra. Bude skvělé obrátit si role a být zase jednou návštěvníkem.

Pokud odejdete z Maďarska, jaké osobní dojmy si zachováš Budapešti, o zemi?

Maďarsko a Budapešť se samozřejmě silně zapsaly do mého života a když se sem budu vracet, tak budu mít pořád pocit, že jsem ve známém a blízkém prostředí. Mám svá oblíbená místa a cením si rozmanitě kultury i skvělé gastronomie. Nicméně oba jsme s Áronem cítili, že dál v Maďarsku zůstávat nechceme a těch příčin je vícero. Určitou roli hraje politický vývoj, se kterým se neztotožňujeme, a dále pak profesní příležitosti. Oba jsme v podstatě v Maďarsku cizinci, byť můj muž je etnický Maďar. Ty rozdíly mezi Sedmihradskem a Maďarskem jsou velké a nám oběma je bližší právě mentalita sedmihradská, ve které lze mimochodem nalézt podobnosti s tou českou. Také hrál roli fakt, že na rozdíl od Maďarska jsou tam pořádné kopce a hory a v zimě sněh, což miluju. Nemluvě o nádherné přírodě, tichu a čistém vzduchu.

Jaké osobní plány máš do budoucnosti?

Nyní jsem si dala za cíl hlavně odpočívat. Minimálně půl roku. A věřte mi, že je to těžší výzva než vymyslet festival a zrealizovat ho, protože já prostě nedokážu jen tak sedět a nic nedělat. Ale myslím, že jsem za těch pět let ze sebe vydala maximum, co šlo, což se samozřejmě vždycky projeví i negativně, a to na zdraví. Takže jsem si naordinovala řádný odpočinek, regeneraci mysli i těla, aby do dalších fází života bylo opět plně nápadů, elánu a energie. Je důležité hlídat, aby člověk nevyhořel, a proto myslím, že toto střídání ředitelů po pěti letech má smysl. Byť to bylo nádherných pět let, obávám se, že v dalších letech by mi chyběla energie nebo možná i motivace. Vždyť se taky říká: odejít v nejlepším. Takže na práci v tuto chvíli nemyslím, soustředím se sama na sebe a na rodinu a těším se na dlouhou cestu po Jižní Americe. Určitě ale nastane moment, kdy se k práci vrátím, třeba už jen tím, že bude potřeba na podzim napsat grant na nadcházející ročník divadelního festivalu Csekkold!, jehož pátý ročník doufejme proběhne v roce 2021.

Co bys vzkázala následujícímu ředitelovi Českého centra?

Aby si to užil, protože čas plyne strašně rychle a ani se nenaděje a už je konec. A taky že okolo Českého centra jsou lidé, na které je vždycky spolehnutí a se kterými je radost pracovat. A samozřejmě úžasné publikum, hladové po české kultuře a čekající na další výživné porce.

Nezávidím tvému následníkovi ve funkci ředitele, protože jsi během svého

pobytu tady nasadila laťku velmi vysoko. Který z tvých programů bys chtěla, aby následující ředitel bezpodmínečně zachoval?

Ze své osobní zkušenosti vím, že není nic horšího, než když dostanete příkazem, že to a to musíte zachovat nebo udělat. Takže je zcela na svobodném rozhodnutí nového ředitele nebo ředitelky, který z projektů bude považovat za životaschopný a jemu/jí blízký. Samozřejmě, že budu pevně doufat, že ty tradiční akce jako Český filmový karneval nebo divadelní festival Csekkold! budou mít nadále své místo na budapešťské kulturní mapě. Stejně jako Noc literatury. Zároveň se ale velmi těším, s jakými programy a nápady nový ředitel či ředitelka přijdou a jako spolek Bohemia vnímáme cestou se České centrum vydá v příštích pěti letech.

Co bys na závěr vzkázala na rozloučenou členům Spolku Bohemia?

V první řadě děkuji Spolku Bohemia za spolupráci a za neutuchající podporu při propagaci našich akcí. Máte můj hluboký obdiv za to, kolik aktivit organizujete na spolkové bázi. Od samotného časopisu přes masopustní bál až ke všem výletům a vodním túrám po ČR. Myslím, že mnoho vašich členů zná Českou republiku mnohem lépe než já :) Přála bych Vám, aby jste byli stále tak aktivní a vitální, těšili se i nadále z podpory Velvyslanectví ČR a Českého centra.** Věřím, že se vaše řady budou nadále rozrůstat a přátel české kultury bude i díky vaší práci, který je zároveň radostí, více a více.

Milá Lucie, jménem našich čtenářů ti děkuji za rozhovor a přeji hodně úspěchů jak v práci, tak v soukromí! Věříme, že se často setkáme i později.

Rozhovor s Lucií Orbók vedl László Polgár, 2020

* Ten rozhovor vyšel v časopisu BOHEMIA, duben 2015–březen 2016, XXIII. ročník, č. 1–4, str. 33–35.

** Zvláště děkujeme Lucii za to, že nám poskytla také místo v Českém centru pro představení našich dvou úspěšných knih: 1. března 2016 – Kokes János: Magyar emlékek Csehországban (Jan Kokeš: Maďarské památky v Čechách), 9. února 2017 – Tomáš Mazal: Szalalom a Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában (Slalom na Parnas. Průvodce po stopách Bohumila Hrabala). Když měla v programu podobná témata, neopomněla naši dřívější iniciativy (Cseh ételek/Česká jídla, 2015, Švejk unokája. Kortárs cseh drámák/Švejkův vnuk. Současné české činohry, 2008), ať už se jednalo o gastronomické lahůdky či o vydání nových českých dramát. – Red.

IMPRESSZUM

Megjelent a Bohemia folyóirat 2019/2020. évf. 1–4. összevont számának mellékleteként a Cseh Köztársaság Külügyminisztériumának támogatásával

Kiadja: Bohemia Baráti Kör

Felelős kiadó: Szabó Gábor, Zachár Ottó

Szerkesztő: Molnár Éva, Polgár László

Fotó: Budai Ákos

Tördelés és nyomdai előkészítés: Tandem Stúdió

ISSN 1219-0500

Nyomda: EPC Nyomda

IMPRESSUM

Příloha časopisu Bohemia 1–4. 2019/2020 vyšla s využitím

dotace MZV České republiky

Vydává: Přátelský kruh Bohemia

Odpovědný vydavatel: Gábor Szabó, Ottó Zachár

Redaktorka: Éva Molnár, László Polgár

Foto: Ákos Budai

Příprava pro tisk: Tandem Stúdió

ISSN 1219-0500

Vytištěno v tiskárně EPC s. r. o.